

PALVELUVALIKOIMANEUVOSTON TOIMINTASUUNNITELMA 2021

Lyhyesti Palveluvalikoimaneuvostosta

Terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (Palko) lakisääteisenä tehtävänä on seurata, määrittellä ja antaa suosituksia Suomen terveydenhuollon palveluvalikoiman kokonaisuudesta. Palveluvalikoimaa sovelletaan sekä julkisesti järjestetyssä terveydenhuollossa että yksityisessä terveydenhuollossa, jonka kustannuksia korvataan sairausvakuutuksesta. Palveluvalikoiman määrittelyn tavoitteena on varmistaa, että julkisesti rahoitettavat terveystalot ovat vaikuttavia, turvallisia ja kustannuksiltaan hyväksyttäviä ja että ne pystyvät oikeudenmukaisesti ja yhdenvertaisesti vastaamaan koko väestön terveydenhuollon tarpeisiin.

Palveluvalikoimaneuvoston tehtävänä on myös antaa lausuntoja palveluvalikoiman soveltamisesta sekä osallistua kotimaiseen ja kansainväliseen keskusteluun terveydenhuoltopalvelujen sisällöstä.

Neuvosto toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä ja sen toiminta käynnistyi vuonna 2014. Nykyisen neuvoston toimikausi on 1.7.2020-30.6.2023. Puheenjohtajan lisäksi neuvostossa on enintään 15 jäsentä ja heillä on henkilökohtaiset varajäsenet. Asioiden valmistelua varten neuvosto voi asettaa jaostoja. Lisäksi neuvostolla on pysyvien asiantuntijoiden verkosto, jota se voi täydentää tarpeen mukaan. Neuvoston käytännön toiminnasta vastaa pysyvä sihteeristö.

Palkon sihteeristö toimii osana STM:n ohjausosastoa ja sen ohjausyksikköä.

Palkon toimintaympäristö 2021

Vuoden 2020 alussa ilmaantuneesta COVID-19:sta aiheutunut pandemia on muuttanut oleellisesti terveydenhuollon toimintaa ja sen edellytyksiä. Niin resurssien uudelleen ohjaus kuin säännöstely ovat vaikuttaneet terveydenhuollon toimintaan ja vaikeuttaneet hoitoon pääsyä sekä hoidon toteutumista monen potilasryhmän kohdalla. COVID-19 pandemian hoito on johtanut merkittäviin lisäkustannuksiin ja valtion ja kuntien heikentynyt taloudellinen tilanne tulee väistämättä vaikeuttamaan terveydenhuollon toiminnan normalisoitumista sekä kertyneen hoitovelan hoitamista.

Toimintaympäristön muuntumisella on vaikutus myös Palkon toimintaan. Palkon toiminnan kohdentamisessa tulee huolehtia siitä, että se omalta osaltaan pystyy varmistamaan julkisen terveydenhuollon palveluvalikoiman oikeudenmukaisen, koko väestön tarpeita vastaavan sisällön lähivuosina.

Vuonna 2020 valmistuneessa professori Minna Kailan ja apulaisprofessori Mirva Lohiniva-Kerkelän [selvitysraportissa](#) todettiin, että terveydenhuollon palveluvalikoiman sääntelyjärjestelmä on monitahoinen ja tulkinnanvarainen. Terveydenhuollossa käytetään lukuisia menetelmiä, joiden arviointi ja käyttöönotto vaihtelevat. Valikoimaan vaikuttavia suosituksia antaa moni taho ja suositusten perusteet tai laatimisen kriteerit ovat epäyhteneväisiä. Selvityshenkilöt antoivat neljä keskeistä ehdotusta: 1) Järjestelmän pohjana olevat arvot tulee määrittellä kansallisesti. 2) Terveydenhuollon palveluvalikoimaan kuulumisen yleiset periaatteet, valikoitumisen kriteerit ja prosessit tulee määrittellä täsmällisemmin lainsäädännössä. 3) Palveluvalikoimaneuvoston itsenäistä asemaa kansallisten suositusten antajana tulee selkeyttää ja vahventaa. Suositusten suhde muihin

palveluvalikoimaa määrittäviin suosituksiin tulee selkiyttää. 4) Suositusten laadinnan rakennetta voidaan kokeilla ja arvioiden kehittää verkostomaiseksi. Palko arvioi ja antaa kansalliset palveluvalikoimasuositukset.

SOTE-uudistusta koskevan lainsäädäntötyön vaikutukset SOTE-järjestelmään selkeytyvät vuoden 2021 aikana. Terveystietorakenteiden kokonaisuudistus on edistynyt ja toissijaisen tiedonkäytön mahdollisuudet vaikuttavuuden arvioinnissa ovat myös selkeytyneet, joskin niiden tosiasiallinen käyttö arkivaikuttavuuden seurannassa ei vielä lähitulevaisuudessa ole mahdollista.

Kalliiden, usein epävarmaan tietoon perustuvien, sairaalalääkkeiden arviointiprosessi on selkiytynyt FinCCHTAn, Fimean ja Palkon yhteistyön rakentuessa. Vuoden 2021 alusta uusien sairaalalääkkeiden haasteelliset hintaneuvottelut ja niitä seuraavat käyttöönottopäätökset tullaan valtakunnallisesti keskittämään. Tämä tulee osaltaan parantamaan Palkon suositusten käyttöönottoa ja vahvistaa sairaalalääkkeiden hallitun käyttöönoton prosessia.

Digitaalisten palvelujen sekä etävastaanottojen lisääntyminen muuttaa terveydenhuollon toimintamalleja sekä myös toiminnan edellytyksiä. Tämän vaikutukset palveluvalikoiman tarjontaan voivat olla saatavuutta parantavia edellyttäen, että vaikuttavuuden edellytykset säilyvät.

Tarve kansalliseen sosiaalihuollon menetelmien arviointiin on kasvanut. Terveystietorakenteiden tulee osallistua tähän keskusteluun, erityisesti huomioiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraation tarpeen. Sosiaalihuollon palveluvalikoiman määrittäminen tulee edellyttämään lakimuutoksia.

Keskeiset tavoitteet ja tehtävät vuodelle 2021

- annetaan suosituksia palveluvalikoiman sisällöstä keskittyen seuraaviin kokonaisuuksiin
 - huomattavat erot alueellisessa järjestämisessä tai saatavuudessa, vaikka näyttö vaikuttavuudesta on selkeä
 - kalliit, uudet menetelmät
 - eri toimijatahojen integraatiota edellyttävät menetelmät
 - vaikuttamattomien tai hyöty-haitta profiililtaan epäsuotuisten menetelmien poissuljenta
- osallistutaan palveluvalikoiman vaikuttavuuden arvioinnin mahdollistamaan tietoarkkitehtuurin kehittämiseen ja vahvistetaan arkivaikuttavuuden seurannan edellytyksiä
- käynnistetään palveluvalikoimaan vaikuttavien toimijoiden kanssa yhteistyö palveluvalikoiman määrittämiseksi laaditun käsikirjan ja siinä kuvattujen periaatteiden implementoinnin mahdollisuuksien selvittämiseksi
- edistetään terveydenhuollon resurssien oikeudenmukaista ja kustannusvaikuttavaa kohdentumista koskevan keskustelun etenemistä konkreettisiin toimenpiteisiin
- valmistellaan säteilylain 111 §:n tarkoittamat kriteerit
- osana tiedotusta ja suositusten käyttöönoton tukemista käynnistetään säännölliset, striimatut, tietoiskut Palkon suosituksista

Sisällöllisten painopisteiden tarkemmat aiheet määrittävät Palkon neuvoston tunnistamien tarpeiden mukaisesti.

Neuvoston sihteeristö

Neuvoston sihteeristön päätehtävänä on yhdessä jaostojen kanssa huolehtia asioiden valmistelusta neuvoston päätettäväksi. Sihteeristön muodostavat pääsihteerit, kolme erityisasiantuntijaa ja projektisihteerit.

Kokoukset 2021

Palveluvalikoimaneuvosto kokoontuu 8-9 kertaa.

Kokouksissa valitaan valmisteluun otettavat aiheet, ohjataan suositusvalmistelua sekä päätetään annettavista suosituksista ja muista kannanotoista. Arvioitavat lääkevalmisteet sovitaan yhdessä Fimean ja FinCCHTan kanssa. Suositusten lisäksi kokouksissa käsitellään pyydyt lausunnot ja päätetään palveluvalikoiman määrittelyn periaatteista, prosesseista ja neuvoston toimintaperiaatteista.

Palveluvalikoimaneuvoston sihteeristö hankkii tarvittavat selvitykset ja asiantuntijalausunnot ja valmistelee asiat kokouksikäsitellyä varten neuvoston jaostojen (ks. kohta Jaostot) kanssa.

Jaostot

Jaostot valmistelevat suosituksia neuvoston käsittelyyn yhdessä sihteeristön kanssa. Vuoden 2021 alussa Palkossa toimintaa jatkavat seuraavat jaostot:

- *Tuki- ja liikuntaelinsairauksien jaosto*
- *Mielenterveys- ja päihdepalvelujen jaosto*
- *Lääkejaosto*
- *Elintapaohjauksen ja omahoidon tuen jaosto*
- *Suun terveydenhuollon jaosto*

Lisäksi Palkossa toimii *Puheenjohtajien jaosto*, joka valmistelee prosessien kuvaukset ja toimintaperiaatteet sekä niiden muutokset neuvostossa käsiteltäviksi ja hyväksyttäväksi. Puheenjohtajien jaosto yhdenmukaistaa ja kehittää jaostojen toimintatapoja sekä edistää suositusten tunnettuutta ja vaikuttavuutta.

Jaostojen kokoonpanot on julkaistu neuvoston kotisivuilla.

Vuodelle 2021 siirtyvät, valmistelussa olevat suositukset

Tuki- ja liikuntaelinsairauksien jaosto

- Kroonisen lanneselkävivun hoito luudutuskirurgialla ja sen jälkeinen kuntoutus

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen jaosto

- Huume- ja lääkeriippuvuuden psykososiaalinen hoito ja kuntoutus

Lääkejaosto

- Luspatersepti transfuusioriippuvaisen anemian hoidossa beetatalassemiaa sairastavilla aikuisilla
- Luspatersepti myelodysplastiseen oireyhtymään liittyvän transfuusioriippuvaisen anemian hoidossa
- Zynteglo transfuusioriippuvaisen beetatalassemian hoidossa
- Geeniterapiahoito Zolgensma (onasemnogeneeniabeparvovekki) spinaalisen lihasatrofian hoidossa
- Brolusitsumabi silmänpohjan kostean ikärappeuman hoidossa

Elintapaohjauksen ja omahoidon tuen jaosto

- Huonon suuhygienian aiheuttaman sairastumisriskin pienentäminen omahoidon tuella ja elintapaohjauksella korkean riskin potilailla
- Kognitiivis-behavioraaliset menetelmät (CBT-i) unettomuuden hoidossa.

Suun terveydenhuolto

- Hampaan restaurointi suun ulkopuolella valmistetuilla paikoilla tai täytteillä taikka kruunuilla

Kaikkiaan vuonna 2021 hyväksyttäneen 12-16 suositusta. Määrään vaikuttaa oleellisesti Fimean tekemien lääkearviointien määrä sekä suositusaiheiden laajuus. Suositukset ovat työmäärältään ja vaikutuksiltaan hyvin erilaisia. Osa suosituksista koskee yksittäisiä hoitomenetelmiä (lääkkeet), osa hoitoprosessia (selkäkirurgia ja kuntoutus) ja osa laajempaa kokonaisuutta (riippuvuuksien hoidot tai elintapaohjaus).

Asiantuntijaverkosto

Palveluvalikoiman määrittelyyn osallistuvien asiantuntijoiden verkostoa täydennetään tarvittaessa neuvoston jäljellä olevan toimikauden ajaksi. Tarve määräytyy neuvoston käsittelyyn tulevien aiheiden ja perustettujen jaostojen toiminnan mukaan. Asiantuntijoiden luettelo on nähtävillä palveluvalikoimaneuvoston kotisivuilla.

Seminaarit ja sidosryhmätapaamiset

Palko järjestää avoimia seminaareja sekä sidosryhmätapaamisia COVID-19 pandemian rauhoittumisen jälkeen. Palkon sisäisiä seminaareja järjestetään etäyhteydellä.

Palkon sihteeri osallistuu harkinnan mukaan erilaisiin seminaareihin ja kongresseihin, jotka liittyvät palveluvalikoimaneuvoston tehtäväalueeseen.

Viestintä ja vaikuttaminen

Palveluvalikoimaneuvoston suositukset, lausunnot ja muut kannanotot perusteluineen julkaistaan palveluvalikoima.fi -kotisivuilla. Ennen suositusten lopullista hyväksymistä suositusluonnos julkaistaan otakantaa.fi -sivustolla julkista kommentointia varten.

Palkon sihteeristö esittelee Palkon toimintaa eri terveydenhuollon sektoreille käyttäen siihen parhaiten soveltuvia, resurssit huomioivia menetelmiä: luennot, pääkirjoitukset ja puheenvuorot Palkon nettisivuilla sekä yleiset tiedotustilaisuudet. Palkon suositukset siirretään Terveysporttiin ja indeksoidaan Lääkärin tietokantaan, mikä parantaa niiden saavutettavuutta.

Palkon ja jaostojen jäsenet viestivät omassa organisaatioissaan Palkon toiminnasta ja vastaavat omalta osaltaan suositusten käyttöönotosta.

Säädösvalmistelun tukeminen

Palkon sihteeristö osallistuu VN-TEAS hankkeen ohjausryhmään aiheesta ”Terveystieteiden palveluvalikoimaan ja priorisointiin liittyvät lainsäädännön uudistamisen ja kehittämisen tarpeet”.

Vuoden 2021 aikana tulee tarve myös sosiaalihuollon palveluvalikoiman määrittämisen valmisteluun. Sihteeristö osallistuu sen edellyttämien lakimuutosten valmistelutyöhön.

Muu toiminta

Palveluvalikoimaneuvosto osallistuu asiantuntijana Suomen julkisesti rahoitetusta terveydenhuollon palveluvalikoimasta käytävään keskusteluun ja seuraa muiden EU-maiden toimintaa palveluvalikoimiensa määrittelyssä.

Pääsihteerä Ilona Autti-Rämö toimii jäsenenä Suomalainen lääkärisseura Duodecim:n verkostovaliokunnassa ja ETENESSÄ. Ilona Autti-Rämö toimii SOTE-kokonaisarkkitehtuurin yksilöllistetyn lääketieteen sekä lääkehoidon tiedonhallinnan työryhmissä. Ilona Autti-Rämö osallistuu Kela-Lääkäriliitto-Fimea-FinCCHTA -yhteistyönä tehtävään Lääkkeen määräämiskäytäntöä koskevan tutkimuksen ohjausryhmän toimintaan. Ilona Autti-Rämö on Kelan sosiaalilääketieteen neuvottelukunnan jäsen.

Erityisasiantuntija Reima Palonen toimii Lääkkeiden hintalautakunnan (Hila) varapuheenjohtajana ja pääsihteerä on hänen varajäsenensä. Reima Palonen toimii STM:n asettaman lääkeasioiden tiekartan toimeenpanon poikkihallinnollisen koordinaatioryhmän varajäsenenä (toimikausi 1.10.2020-30.4.2023).

Erityisasiantuntija Sari Koskinen osallistuu rajat ylittävän terveydenhuollon yhteyspisteen yhteistyöryhmään, joka koordinoi rajat ylittävään terveydenhuoltoon liittyvää viestintää ja tietojenvaihtoa sekä asiantuntijana rajat ylittävän terveydenhuollon neuvottelukuntaan, jonka tehtävänä on seurata rajat ylittävää terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön soveltamista.

Sinikka Sihvo toimii STM:n Sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuus- ja kustannustietoryhmän (KUVA) pysyvänä asiantuntijana ja on THL:n eettisen toimikunnan jäsen.

Ilona Autti-Rämö ja Reima Palonen jatkavat asiantuntijoina toimimista lääkkeiden ja terveysteknologian arviointia koskevan Euroopan komission asetusehdotuksen valmistelutyössä. Pääsihteeri koordinoi Suomen kannan muodostumista.

Talous

Neuvoston toimintamääräraha vuonna 2021 on noin 250 000 euroa. Merkittävimmät menoerät ovat kirjallisuuskatsausten hankinnat neuvoston suositusten perustaksi sekä neuvoston ja sen jaostojen kokouksiin liittyvät kustannukset.

Määräraha ei sisällä päätoimisen sihteeristön palkkauskustannuksia, eikä jäsenille tai sivutoimisille sihteeille maksettavia kokouspalkkioita.

Toimintakertomus vuodelta 2020

Palveluvalikoimaneuvosto hyväksyy sihteeristön valmisteleman toimintakertomuksen huhtikuun 2021 loppuun mennessä.